

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

121. An qui ligati sunt impedimento cognationis legalis, spiritualis, vel publicæ honestatis, si inter eos intercessit copula, teneantur illam explicare in dispensationem? Et an ad valorem ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

RESOL. CXX.

An dispensatio obrenta super impedimento publicae honestatis, seu cognationis spiritualis, tacita copula inter impetrantes, sit valida?
 Et aduertitur, quod etiam quando incestus cum consanguinea est impedimentum, oportet, quod copula sit perfecta, effuso semine viri intra vas, & non sufficit, quod semina seminet.
 Et additur non esse copulam narrandam, quando fuit incestuosa ex parte alterius tantum, nempe, quando alter ignorabat consanguinitatis, vel affinitatis nexum. Exp. 8. tr. 3. Ref. 83.

Sup. hoc in Res. praeterita, & in Res. seq.

§. 1. **A**ffirmat Gallego de cognatione spirituali, cap. 24. num. 3. Gutierrez d. lib. 1. cap. 23. num. 15. Marienz. in rubr. tit. 1. gloss. 1. numer. 137. lib. 5. noua recopil. Menoch. de arbit. centuria 6. casu 502. dict. num. 1. vsque ad 30. quos referens sequitur Garcia de benef. part. 8. cap. 3. num. 64. dicentes, esse nullam, si taceatur incestus commissus, non solum cum consanguineis, & affinis, sed etiam cum cognatis cognatione spirituali, & publica honestate.

2. Sed alij negant; quia non oritur impedimentum ex copula cum cognata legali, vel spirituali cum non sit proprie incestus, nec sit textus impedimentum inducens, nisi quando est copula cum consanguineis, seu affinis, 32. quest. 1. cap. 1. Constat autem cognatos spiritualiter tantum, non esse nec consanguineos, neque affines, vt habetur expressè in cap. 1. 30. quest. 3. Ideo non quacumque veri taciturnitas vitiat dispensationem, sed illa, quam iura praecipunt exprimi. Cum ergo copula inter cognatos spirituales non sit verus incestus, non est cur eius taciturnitas reddat gratiam surreptitiam. Ita Navarr. lib. 4. consil. 2. edit. cons. 8. numer. 8. & 9. Palacios in 4. dist. 34. dist. 2. col. 11. vers. Caterum fortè. Caietanus 2. 2. quest. 154. artic. 9. col. 2. Sanchez lib. 7. disp. 15. num. 8. aded, quod etiam quando incestus cum consanguinea est impedimentum, oportet, quod copula sit perfecta effuso semine intra vas.

Sup. hoc incestus magis amplè, & late in rom. 1. tr. 5. Ref. 152. & signanter in tom. 2. tr. 6. Ref. 243. §. 1. à lin. 2. §. fine & cursim in alio §. eius not. etiam pro contento in hoc §. ult. huius. Ref.

3. Vnde si vas penetratur absque feminis effusione, non fit incestus verus, sed instar cuiusdam tactus impudici, quia cum hæc sint poenalia, strictè sunt accipienda: quare in ea opinione, quæ tenet reddi gratiam surreptitiam tacita copula habitâ ab impetrantibus, non habet locum, quando incestus non fuit verè consummatus cum aliis circumstantiis, requisitis in affinitate, vt etiam vult Vivald. de matrim. num. 69. & Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 1. §. num. 11. & lib. 8. disp. 25. num. 10. vbi addit non esse copulam narrandam, quando fuit incestuosa ex parte alterius tantum, nempe, quando alter ignorabat consanguinitatis, seu affinitatis nexum, quia requiritur, quod sit ex vtraque parte coitus incestuosus, vt incuratur poena. Quod minus bene negat Garcia vbi supra scriptus, num. 58. dicens ad contrahendum impedimentum incestus cum consanguinea sufficere penetrare vas, absque seminatione, quia talis verè est copula incestuosa: sed fallitur, quia requiritur seminatio ex parte viri. Quin addit Sanchez lib. 2. de matrimonio. disp. 21. num. 6. non consummari matrimonium femina seminante, si vir vas penetret absque seminatione, quod etiam vult Syluest. de matrim. 8. quest. 15. dist. 2. & Sotus in 4. dist. 27. quest. 1. art. 4. vers. Causa dirimendi, & vers. Hos autem perplexum. Ergo non datur incestus, nisi vit seminet, & consequenter non debet narrari in precibus. Nec proinde

erit surreptitia dispensatio, ex taciturnitate illius. Et hæc omnia docet Fragola de republic. part. 1. l. 3. disp. 6. §. 4. num. 63.

RESOL. CXXI.

An qui ligati sunt impedimento cognationis legalis, spiritualis, vel publica habitâ ab iis, qui inter eos intercessit copula, teneantur illam explicare in dispensatione?
 Et an ad valorem dispensationis in impedimento consanguinitatis, & affinitatis non sit necessarium mentionem facere de copula, si ea inter consanguineos; vel affines intercesserit? Ex p. 9. traç. 7. & Misc. 2. Ref. 37.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam contra Sanchez tenet Castrus Palauis tom. 5. disp. 4. punct. 9. §. 3. num. 7. quia copula habitâ ab iis, qui matrimonium contrahere impediuntur in reuerentiam alicuius virtutis, incestuosa est, vel facilega, vt ipse Thomas Sanchez, pluribus relatis, tradit lib. 7. disp. 5. num. 6. & 7. At copula habitâ inter eos, qui impedimento cognationis spiritualis, legalis, & publicæ honestatis obstricti sunt, prohibetur in reuerentiam virtutis religionis, vel pietatis, vt ipsemet Sanchez fatetur num. 10. ergo est specialis mentio illius faciendâ in supplicatione dispensationis horum impedimentorum, sicut fit, cum petitur dispensatio impedimenti consanguinitatis, vel affinitatis. Præterea negare non possumus, expressâ hac copula Pontificem non eodem modo dispensationem in his impedimentis concedere, ac si expressâ copula non fuerit: quia maiorem pecuniæ compositionem exigit, poenitentias iniungit, & superstitem prohibet, ne ad aliud matrimonium transeat: quæ est ratio, ob quam Sanchez fatetur, illius esse mentionem faciendam, cum impetratur dispensatio in impedimento consanguinitatis, vel affinitatis.

2. Sed, his non obstantibus, puto, sententiam Sanchez esse probabilem; quam in ordine ad impedimentum cognationis legalis, & publicæ honestatis tenet Texeda tom. 2. lib. 4. traç. 3. cons. 25. num. 12. quia, ait ipse in his, proprie loquendo, non reperitur incestus.

3. Sed hæc difficultas cessat in opinione asserentium, ad valorem dispensationis in impedimento consanguinitatis, & affinitatis, non esse necessarium mentionem facere de copula, si ea inter consanguineos, vel affines intercesserit. Ita plures Doctores magni nominis, quos ego alibi citavi, quibus nunc adde Martinum Perez de matrim. disp. 46. sect. 6. per rotam. & Ioannem Præpositum in 3. part. D. Thomæ, quest. 8. de dispens. dub. 6. num. 41. Qui respondent ad argumenta contraria; videlicet, quod stylus Curie, qui videtur contrarius, fortè id tantum requirit pro foro externo; & proinde in foro conscientie valet dispensatio, etiam si taceatur incestus. Quod etiam dicendum, quamuis Pontifex in dispensatione ponat: *Quomodo copula non intercesserit*, quia, vt ait Sà, verbo, *Dispensatio*, num. 10. dici potest, id intelligi, modò in foro externo non consistet de copula. Idem dicendum de quadam declaratione Cardinalium circa cap. 5. de reformatione matrimonij, sess. 24. Concil. Trid. quod, scilicet, intelligatur de foro exteriori, in quo dispensatio dici potest nulla, quando consanguinei, vel affines, qui se carnaliter cognouerunt, non meminerunt copulæ. Ergo, si, secundum hos Doctores, non est necesse exprimere copulam habitam inter consanguineos, & affines; à fortiori dicendum, neque exprimendam esse si inter-

effecti
lis spir
rez ob
exprim
nem Pa
quia hi
pensati
tur copu
neque e
Curia, c
num Do
do sit e
ind. Ayl
penitè,
Decreto
quando
quidam
non disp
u, sed
tam di
non add
man et
dinalum
sequat
Hucrad
à fortiori
litter: si
gnatos
quos ne
suum
ita esse

An disp
Et quid
dum
Et doc
ipse
Et ad
scilicet
Exp

§. 1. R
monij
nem m
volunt
nem pe
tant in
lando
tionem
ha doc
num. 7
confir
dmodu
dam co
Pontif
oms q
tamen d
nuocac
in Eccl
tatem
tice, &
qua ca
& res c
di eod
hæc re
causa
ret car
quod
cesserit

cessari inter ligatos impedimento cognationis legalis spiritualis, & publicae honestatis. Et ideo Perez ubi supra, sic ait: [Dico, non esse necessario exigendam copulam habitam ante commissio-

dis providentia Summi Pontificis praesumendum, nunquam sit) communiter tantum erit veniale, poterit tamen in duobus eventibus esse lethale. 2. Primo, cum Pontifex sub peccato lethali tenetur ad dispensandum propter bonum commune, ut cum necessarium esset, Regem Hispaniae contrahere matrimonium cum Regina Galliae ad maiorem fidei dilatacionem, vel cum Pontifex eodem modo tenetur dispensare propter urgentem necessitatem alicuius privati hominis, ut cum quis existens in domo suae consanguinitate certiorum, se esse in gravissimo periculo committendi peccatum luxuriae cum illa, & non posset ab eius domo separari sine publico totius populi scandalo.

RESOL. CXXII.

AN dispensationes possint revocari ad libitum? Et quid, si gratis dispenses Pontifex, & non per modum contractus. Et docetur in duobus casibus peccare mortaliter Pontificem, si dispensationem revocaret. Et advertitur non posse dispensationes in foro conscientiae concessas revocari absque causa sufficienti? Ex part. 8. tit. 3. Ref. 89.

RESOL. CXXIII. De causis, per quas Pontifex solet in matrimoniis dispensare. Ex p. 8. tit. 3. Ref. 93.

§. 1. Respondeo, quod in genere loquendo, causa ad dispensandum legitima censetur extinctio magnae litis, pax consanguineorum, quae aliter, quam inito matrimonio non conciliabitur, evitatio scandali, quod alioquin merito timeretur inter cognatos propter periculosam, & suspectam aliquorum conversationem, vel quod nisi mulier matrimonium, cum certo inerat, famae iacturam sit passura, quae causa cum valide rationabiles iudicentur, ut dispensetur quando matrimonium nondum fuit contractum, longe potiori iure censendae sunt sufficientes, ut dispensetur, quando matrimonium bona fide contractum est cum impedimento dirimente, eo quod in tali circumstantia facilius debeat dispensari: quia communiter maiora damna merito possunt timeri, si haec matrimonia dissolvantur, quam si non ineantur quae nunquam sunt contracta, & praesumpta legitima. 2. Sufficiens etiam causa censetur, si femina propter defectum dotis non possit facile inuenire sibi aequalem, & quidem in loco domicilij, quod colligi potest ex declaratione Cardinalium circa cap. 5. Concil. Tridentin. citatum, quia nimis molestum esset feminae, si cogeret nubere extra locum proprium, & a parentibus, & consanguineis separari, quod rursus moraliter est intelligendum; ita ut non desinat subesse haec causa, licet omnino pauci sint in eodem loco, quibus sine ampliori dote possint coniungi: cum non deceat libertatem matrimonij ita restringi. 3. Est etiam causa sufficiens dispensandi splendor generis, & amplitudo, unde oriatur: quod aliquis in suis patribus non possit facile sibi aequalem inuenire. Item si matrimonium inter aliquos sit necessarium ad conservandam illustrem familiam in eodem sanguine. 4. Sufficiens etiam causa censeri debet excellentia

LA N A E
O m n i a
T O . I I I . I V . V
E L I I I

Sup. hoc
duabus pa
cedentibus
Ref.

Alibi supra
in Ref. 111.
112. 113.
114. 115.
116. 117.
118. 119.
120. 121.
122. 123.
124. 125.
126. 127.
128. 129.
130. 131.